

Dokument č. 93

List povereníka vnútra M. Ferjenčíka Predsedníctvu Strany slobody z 8. januára 1947

Strana slobody - činnosť

8. 1. 1947

Predsedníctvo Strany slobody

Bratislava

Na základe vlastných a hlásených mi poznatkov dospel som k názoru, že Strana slobody sa značne odchyľila od svojho pôvodného programu, ktorý bol schválený Národným frontom Čechov a Slovákov.

Dostávam hlásenia o prejavoch istých funkcionárov Strany slobody, o niektorých článkoch Vášho tlačového orgánu "Sloboda", ktoré sú v prikróm rozpore so základnou líniou vládneho programu a ktoré narušujú štátne a politické záujmy Československej republiky.

Ďalej je zistené, že do Strany slobody vlúdili sa aj živly nepreverené, nespoľahlivé a nášmu štátu nepriateľské, ktoré pod plášt'om Strany slobody sledujú svoj vlastný cieľ, t. j. rozvrátiť jednotu a celistvosť našej Republiky.

Tieto hromadiace zjavy ma nútia upozorniť Vás na neodkladnosť prevedenia dôkladnej očisty vo vlastných radoch a sprostena sa všetkých týchto štátu nespoľahlivých živlov a ich vplyvov. Poznámavam, že v opačnom prípade bol by som nútený predložiť celú túto otázku s príslušným už zozbieraným materiálom Národnému frontu Čechov a Slovákov na rozhodnutie.

Som presvedčený, že toto upozornenie stretne sa s porozumením a zistené chyby v čase čo najkratšom budú odstránené.

Bol by som Vám povďačný, keby ste ma informovali o Vašich opatreniach, ktoré urobíte na základe tohoto upozornenia.

Povereník

Slovenský národný archív Bratislava, f. Povereníctvo vnútra, sekretariát, kart. 78, č. 104/47.

Dokument č. 94

Správa o situácii v Strane slobody zo 16. januára 1947

Komunistická strana Slovenska
Sekretariát Ústredného výboru
Kádrové oddelenie
č. 47/Val.

V Bratislave dňa 16. 1. 1947

Súdr.(uh) Št. Bašťovanský

ústr.(edný) tajomník,
tu.

Vážený súdruh !

V prílohe Ti postupujeme hlásenie, týkajúce sa zmeny vo vedení Strany slobody a hlásenie, týkajúce sa povereníka Lukačoviča.

Práci česť !

Na vedomie

Dňa 13. 1. 1947 konala sa mimoriadna schôdza ústredného výboru Strany slobody, na ktorej bola vykonaná očista od nespoľahlivých ľudí vo vedení ústredného výboru strany. Pri tom, bolo vylúčených asi 11 popredných činiteľov, medzi ktorými sa nachádzali: býv.(alý) kandidát do Slovenskej národnej rady, dekan Florián Tománek a zástupca generálneho tajomníka Strany slobody Dr. Emil Šaršún. Na tomto zasadnutí bol zrušený ústredný výbor Strany slobody, ktorý bol zvolený v decembri 1946, v počte 7 členov na čele s Dr. Jozefom Dieškom. Strana slobody, je t. č. bez ústredného výboru a nové zloženie ústredného výboru sa má skladať zo všetkých zložiek odbojových organizácií. Údajne bola ešte prerokovaná otázka zmeny mena zo Strany slobody na Čsl.(Československú) stranu roľníkov a živnostníkov. Táto správa však doteraz nebola potvrdená.

Celá zmena prevedenia v ústrednom výbore Strany slobody má (po)ďľa môjho názoru politické pozadie asi v tom zmysle, že: povereník vnútra napísal dopis na ústredné vedenie Strany slobody, v ktorom naznačuje, že Strana slobody sa odpojila od línie vládneho programu a združuje vo svojom vedení ľudí politicky kompromitovaných. Po obdržaní dopisu navštívili p.(ána) povereníka dvaja členovia ústredného vedenia, medzi ktorými bol Dr. Beharka. Na základe horeuvedených údajov, bola očista prevedená.

Je dôvodné podozrenie, že táto práca je vedená zámerne z ústredného sekretariátu Demokratickej strany, ktorý prostredníctvom povereníka Ferjenčíka vplyva na terajšiu politickú konšteláciu v tom zmysle, aby odvrátil od seba pozornosť, to je, že sama Demokratická strana združuje vo svojom lone politicky kompromitovaných ľudí, aby mali možnosť poukazovať, že skrýša kompromitovaných ľudí nie je u nich, ale v Strane slobody. Ešte podotýkam, že Dr. Šaršún, údajne bol pred niekoľkými dňami zaistený v súvislosti s cukrovou aférou (šmelinárstvo).

Podrobnejšiu správu o prevedení očisty Strany slobody podám dodatočne.

Z dobre informovaných kruhov mne bolo oznámené, že terajší povereník pôšt Dr. Lukačovič nedostal od najvyšších cirkevných hodnostárov súhlas, aby zastával verejnú politickú funkciu. Podľa správ biskupský zbor tiež nedal k tomuto súhlas. Taktiež sv.(ätá) stolica nedala doteraz súhlas pánom biskupom, aby ich kňazi mohli byť verejne politicky činní.

Vychádzajúc z hora uvedeného sú predpoklady, že je možné zasiahnuť cez Vatikán, aby povereník pôšt Dr. Jozef Lukačovič, ktorý zastupuje katolícke krídlo Demokratickej strany, bol zo svojej funkcie i na základe toho, že cirkevný kánon nepripúšťa, aby kňaz bol verejne politicky činný.

Prosím predsedníctvo strany, aby zaujalo stanovisko, či mám podniknúť kroky k tomu, aby povereník Lukačovič bol zo svojej funkcie odvolaný.

SNA Bratislava, f. Rôzne politické strany, kart. 4, a. j. 77.

Dokument č. 95

Prejav predsedu DS a predsedu Slovenskej národnej rady J. Lettricha zo začiatku roku 1947

Dr. Jozef L e t t r i c h, predseda SNR a DS:

Časové otázky našej politiky

Nedávno som sa vrátil z Ameriky. Navštívil som v Spojených štátoch a Kanade našich slovenských a českých krajanov. Odovzdal som in srdečný pozdrav nášho Slovenska a prinášam Republike, Slovensku i Vám vrelý pozdrav a prejav úprimnej rodáckej lásky, oddanosti a bratstva. Slováci v Amerike nám dosiaľ veľmi pomáhali. Zaujímali sa o nás živo a s nami prežívajú dobré i zlé. Potrebujú našej duchovnej a kultúrnej podpory. Ak chceme, aby si uchovali materinskú reč, aby sa napájali z tých istých kultúrnych a národných prameňov ako my, nesmieme in žiadanú pomoc odoprieť. Bude to veľmi dobrá investícia. Prinesie nám bohatú žatvu, lebo v Amerike, kam sa odsťahovala skoro tretina nášho národa, máme ešte živý kmeň, ktorý nestratil pocit spolupatričnosti a bratstva po reči a krvi s nami. Táto vec nemôže byť ponechaná len jednej zložke alebo strane. To je národná povinnosť všetkých, celého národa, ba i štátu.

V posledných týždňoch dostali sa do popredia nášho politického života viaceré významné otázky celoštátneho i slovenského národného významu.

Po mierovej konferencii v Paríži a po zasadnutiach zhromaždenia Organizácie spojených národov v New Yorku poľavilo napnutie v medzinárodnej politike. My to len vítame!

Od Parížskej mierovej konferencie očakávali sme my Slováci viac pochopenia pre definitívne vyriešenie otázky maďarskej menšiny. Výsledky mierovej konferencie nás v tomto ohľade neuspokojili. Máme síce otvorenú možnosť pre rokovanie s vládou južného suseda, ale po skúsenostiach s dodržiavaním a plnením Dohody o výmene obyvateľstva, ťažko spoliehať na toto riešenie. Radi by sme presvedčili nielen Maďarsko, ale i ostatný zahraničný svet o tom, že problém maďarskej menšiny musí byť pre nás uspokojivo a definitívne vyriešený. Je to v záujme bezpečnosti a nehateného rozvoja Republiky a potom i v záujme pokoja a stabilizácii pomerov v strednej Európe. Tu nemôžeme popúšťať a robiť kompromisy. Tento problém neznesie ďalšieho odkladu. My prejavujeme dostatok dobrej vôle dôjsť k čestnej dohode v zmysle návrhov predstretých na mierovej konferencii, ale keď sa to nestretnie s porozumením, tak aj dosť odhodlanosti, aby sme tento problém zakončili spôsobom, aký sami uznáme za vhodné.

Do roboty!

Chceme mať národný štát Čechov a Slovákov. Chceme si byť pánmi sami vo svojom dome a nepripustiť viac, aby sa nám ktokoľvek miešal do vnútorných vecí pod zámienkou ochrany menšinových práv.

Jesenné obdobie v politike bolo veľmi rušné. S jednomyselnou podporou všetkých politických strán sa odhlasoval zákon o dvojročnom hospodárskom pláne, štátny rozpočet na rok 1947 a učinili sa prvé kroky pre prípravu novej ústavy.

Počínajúc novým rokom, prišli sme k uskutočneniu dvojročnice. Začali sme podnikáť, pracovať a budovať podľa pevného hospodárskeho plánu. Demokratická strana vynaloží celý svoj politický vplyv a rozvinie všetky svoje sily, aby sa nám toto predsavzatie plne uskutočnilo. Tu nejde len o priemyselnú výrobu a o robotníka, tu ide o všetky odvetvia a o